

In het jaarverslag van 1992 van de vereniging is een verhaal opgenomen over het weeshuis van Monnickendam. Bij het schrijven ervan maakte ik o.a. gebruik van de zogeheten kinderboeken van het weeshuis. Die boeken werden bijgehouden door de weeshuisvader of de regenten welke belast waren met de zorg voor het weeshuis.

Kinderen kwamen gewoonlijk in het weeshuis terecht wanneer vader en/of moeder was overleden en niemand anders van de familie de zorg op zich kon of wilde nemen. Als een weeskind meerderjarig werd of ging trouwen mocht hij of zij het weeshuis verlaten en kreeg dan een zogeheten 'uytset' mee. Dat was een geldbedrag en soms wat kleding of schoenen. Ook het geld dat de jongens hadden verdiend bij een baas werd hen bij vertrek uit het weeshuis overhandigd.

In het weeshuiskinderboek van 1745 kwam ik echter drie kinderen tegen die geen 'uytset' hebben gekregen. Waarom niet? En omdat die kinderen bovendien Groot heetten (geen familie overigens) was mijn nieuwsgierigheid gewekt. Wat was het geval. Op 23 december 1745 worden er drie kinderen Groot in het weeshuis opgenomen. Dirk, 3,5 jaar; gedoopt op 26.2.1743, Wijnand, ruim 4, gedoopt 19.10.1741 en Jan, bijna 8 jaar, gedoopt 27.1.1737. drie kinderen van Cornelis Wijnant Groot en Guurtje Jansd. Nooij.¹

Het merkwaardige is echter dat beide ouders nog in leven waren toen de kinderen in het weeshuis werden opgenomen. Hoe kan dat? Waren de ouders misschien lichamelijk of geestelijk niet (meer) in staat voor hun kinderen te zorgen? Dat nu bleek niet het geval.

Tien jaar later, op 7 mei 1755, mogen Dirk, dan 13 jaar en Jan, 18 jaar, het weeshuis verlaten. Dat was vreemd want zoals ik boven opmerkte, er moest sprake zijn van meerderjarigheid (23) of van een huwelijk. (U mist kind nummer drie, Wijnand). Dat klopt want dit ventje was op 5-jarige leeftijd, op 16 april 1747 in het weeshuis overleden). Deze twee kinderen van Cornelis en Guurtje krijgen echte geen 'uytset' mee. Hoe zat dat met Dirk en Jan? Het antwoord vond ik in de Criminele Rol van Monnickendam.

Op 30 december 1745 wordt er een 'extra ordinarius Regtdag' gehouden. Alle schepenen – Ewout Os, Adriaan Boekweijt, Oliphier Blom, Claas Cous, Hendrik Boon en mr. Arent van Sanen- zijn aanwezig onder leiding van de 'hoofd officier der stad Monnickendam Jan Teerhuys'. Alleen schepen Dirk Teerhuis ontbrak die dag.

Terecht staat Guurtje Jan (Nooy), op 20.10.1727 getrouwd met Cornelis Wijnants Groot, dp. 20.10.1708, zn. Van Wijnant Claes Groot en Aaltje Jan Tel. Cornelis is portier aan de Nieuwe poort. Guurtje Jans 36 jaar en in Monnickendam geboren, dochter van Jan Andries Nooy en Annetje Bartels. Zij staat terecht vanwege heling. Haar man heeft in de nacht van 30/31 oktober van dat jaar een borstrok en stukken vlees (een ham, een half stuk rookvlees met een tong) gestolen en Guurtje heeft de borstrok voor 12 stuivers verkocht aan 'arme Peetje'. De gedupeerde is Marijntje Pieters, de huisvrouw van Pieter Claasz. Somer.

Voetstappen 'in de vuiligheit van de geslagte beesse die daar lag konde sien en dat soo n't schuur is gelopen en de grendel of schotel die van binnen op de deur was met de hannt door een gat dat bij of in de deur was hebben afgdaen en de deur van de poort os losgemaakt'

Omdat het echtpaar schuldig wordt bevonden aan diefstal is het vonnis:

-geseling door de scherprechter en daarna –verbanning ' voor den tijt van tien jaaren uyt den lande van Holland en Westvrieslant op pene van swaarder straffe'.

Dat vonnis is uitgevoerd waardoor de kinderen een week voor de rechtzitting op 23 december 1745 in het weeshuis terecht zijn gekomen. Blijkbaar de dag dat vader en moeder in hechtenis zijn genomen. Waar het echtpaar die tien jaar heeft doorgebracht wordt niet vermeld. Maar in 1755 zijn ze terug in de stad. Het weeshuisboek vermeldt dat op 7 mei 1755 de regenten 'op vriendelijk vesoek van Cornelsi Wijnands Groot en desselfs huisvrouw Guurtje Jan Nooy hebben geresolveert (besloten) om Dirk en Jan Groot uit het weeshuis te laten gaan". Maar zonder uytset, hetgeen uit het verslag van de Criminele rol nu wel begrijpelijk is.

Hoe het verder is gegaan met de kinderen?

Jan Cornelis Groot is op 20.4.1765 in ondertrouw gegaan met Jannetje Dirks Nooy ged. 15.12.1737, dochter van Dirk Jans Nooy en Maritje Pieters Pus. Huwelijk 5.5.1765. zij kregen vier kinderen.

Dirk Cornelis Groot is ongehuwd gebleven.

Noot

¹ meer gegevens over dit geslacht Groot in het mededelingen blad van de afdeling |Zaanstreek/ Waterland van de NGV nr. 13, pag. 12 en 13.